

Yaşlı Bakımında Görünmeyen İşgücü: Aile Bakımı ve Ekonomik Değeri

Sema OĞLAK*

Öz

Geleneksel olarak tüm dünyada aile bakımı yaşlının bakımında etkin bir role sahiptir. Aile bireylerinin bakıma muhtaç yaşlının bakımında geleneksel rolleri devam ederken, ülke ekonomisi bakımından da güçlü katkılar sunmaktadır. Yaşlı nüfusun artması ile birlikte artan bakım harcamaları karşısında sosyal politika düzenlemeleri içinde ailenin bakımda etkin rol almalarını sağlayacak düzenlemelere daha fazla ağırlık verilmeye başlanmıştır. Bu çalışma, yaşlıların uzun süreli bakımında rol alan aile bireylerinin bakım hizmetinin görünmeyen maliyetinin ekonomik boyutunu ortaya koymaya yönelik bir derleme çalışmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Aile Bakımı, Yaşlı, Yaşlı Bakımı, Sosyal Bakım, Bakımın Değeri

The Value of Informal Caregiving on Elderly Care: As A Shadow Workforce

Abstract

Ageing societies, together with pressures to restrain the growth of public expenditure, have led to policymakers stressing the importance of the family, friends and neighbours as having an important part to play in the care of the frail elderly. This paper reviews the informal care costs for older people, considers the impact of caregiving on caregivers and tries to estimate the economic value of informal care and the costs that having to devote time to care imposes on the economy. On this basis, it seeks to place a value on the input provided by informal caregivers. It also tries to assess costs to the economy of reliance on informal care costs that should be set against the savings made from the absence of public provision.

Keywords: Informal Care, Elderly, Elderly Care, Social Care, Value of Caring

Derleme Makale (Review Article)

Geliş Tarihi: 16.06.2016 Kabul Tarihi: 01.08.2017

DOI: <http://dx.doi.org/10.17336/igusb.348785>

* Doç. Dr., Adnan Menderes Üniversitesi, Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Aydın, Türkiye, E-posta:
sema.oglak@adu.edu.tr **ORCID ID** <http://orcid.org/0000-0001-6981-0325>

Giriş

Tüm dünyada yaşlı nüfus giderek artmaktadır. Yaşlı nüfusun artması, bakım ile ilgili birçok konunun daha fazla tartışılır olmasına neden olmaktadır. Son yirmi yıl öncesine kadar, sosyal bakım ve bakım işi sosyal politika düzenlemeleri içinde daha az yer almaktaydı ancak günümüzde bakım, sosyal refah ve sosyal politika reformlarının temel hedefi olarak giderek büyüyen bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Aile bireylerinin bakıma muhtaç yaşlıların bakımında geleneksel rolleri devam ederken, ülke ekonomisi bakımından da güçlü katkılar sunmaktadır. Bununla birlikte, aile bireylerinin vermiş oldukları uzun süreli bakım hizmeti, ailenin temel sorumluluğu olması bakımından genel olarak “görünmeyen bir işgücü” olarak da konumunu sürdürmektedir. Ancak, aile yapılarının değişmesi, kadınların istihdam içinde yer almaları ve göç olgusu ile birlikte yaşlıların bakımında ailenin rolünün zayıflaması ile birlikte yaşlıların bakım yükü ve sorumluluklarının paylaşılmasında aile bireyi bakımının (informal bakımın) görünürlüğüne olan ihtiyaç artmaya başlamıştır¹. Bu bağlamda, tüm gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, bakıma muhtaç bireylerin bakım hizmetleri kapsamında ailenin bakım desteğini sürdürmeleri yönünde sürdürülebilirliğine yönelik güçlü çabaları görülmektedir.

Sosyal Bakım Kavramı

Bakım kavramı genel olarak; günlük yaşam aktivitelerini tek başına ve bağımsız olarak yerine getiremeyen bireye yardım ve destek sağlanmasını ifade etmektedir²⁻³. Tıbbi olmayan bakım genel anlamda sosyal bakım olarak da tanımlanabilmektedir. Sosyal bakım kavramı tanımında ülkeler arasında farklılıklar olmakla birlikte, genel olarak; “bakıma muhtaç bireye, bir başkası tarafından psikolojik, duygusal ve fiziksel özenin ve dikkatin sağlanması” olarak ifade edilmektedir⁴. Yaşlı bireylerin bakım ve gözetim ihtiyacı yaşamının sonuna kadar devam etmesi bakımından uzun sürelidir ve genellikle aile bireyleri (eş, kız, gelin, diğer aile bireyleri, komşu, arkadaş, vb) tarafından çoğu kez ücretsiz olarak gönüllülük düzeyinde yerine getirilmektedir. Diğer yandan, yaşlıların uzun süreli bakımında yer alan ve bu alanda eğitim almış uzman ya da yarı uzmanlar tarafından da (ücretli) verilebilmektedir.

¹ Anneli Anttonen...et al., *The Young, the Old and The State, Social Care Systems in Five Industrial Nations*, Edited by; A. Anttonen, J. Baldock, J. Sipila, Edward Elgar Publishing Limited.UK, 2003, pp, 1-217.

² Lenore Tate, Cynthia M. Brennan, *Adult Day Care: A Practical Guidebook and Manual*, The Haworth Pres, Inc. 1998.

³ Sema Oğlak. *Evde Bakım Hizmetleri ve Bakım Sigortası (Ülke Örnekleri ve Türkiye)*, İskenderun Belediyesi Kültür Yayınları, Ofset Matbaacılık, 2.Basım, İskenderun, 2008.

⁴ Oğlak, 2008, a.g.e, s. 12.

Bakım, üç boyutlu bir özelliğe sahiptir: Birincisi, bakım herşeyden önce bir *iş alanı ve işgücüdür*. İkincisi, bakım bir *sorumluluk ve görev anlayışını* ifade etmektedir. Bakım, diğer işlere veya iş alanlarına benzememektedir. Çünkü sıklıkla ailenin bir sorumluluğu olarak görülmektedir. Üçüncüsü ise, bakım hem *finansal* hem *sosyal (duygusal)* olarak bir maliyet unsuru özelliği göstermektedir⁵.

Sosyal bakım kavramı tanımında ülkeler arasında farklılıklar görülmekle birlikte, genel olarak; “bakıma muhtaç bireye, bir başkası tarafından psikolojik, duygusal ve fiziksel özenin ve dikkatin sağlanması” olarak ifade edilmektedir⁶. Bu nedenle, tıbbi olmayan uzun süreli bakım, genel anlamda sosyal bakım olarak da tanımlanabilmektedir. Yaşlı bireylerin bakım ve gözetim ihtiyacı yaşamının sonuna kadar devam etmesi bakımından “uzun sürelidir” ve genellikle aile bireyleri (eş, kız, gelin, diğer aile bireyleri, komşu, arkadaş, vb) tarafından çoğu kez ücretsiz olarak gönüllülük düzeyinde yerine getirilmektedir. Diğer yandan, yaşlının uzun süreli bakımında yer alan ve bu alanda eğitim almış uzman ya da yarı uzmanlar da sosyal bakım hizmeti içinde ücretli işgücü olarak yer almaktadırlar.

Sosyal bakım, topluma dayalı bakım anlayışının önemli bir ögesi olarak, sosyal refah anlayışının geliştiği ülkelerde, bakıma gereksinim duyan yaşlılar/engelliler için uygulamada ön plana çıkan disiplinlerarası bir bakım modelidir⁷. Sosyal bakım, ister kurumsal bakım ister evde bakım hizmetlerinde olsun bakıma muhtaç bireyin günlük yaşam aktivitesinin sağlanmasına yardım ve gözetimin sağlanmasına yönelik yapılan ve tıbbi bakım dışında kalan tüm psiko-sosyal faaliyetleri kapsamaktadır⁸.

Diğer yandan, sosyal bakım hizmetleri, vatandaş ve devlet arasındaki ilişkinin merkezi olarak tanımlanmaktadır. Çünkü sosyal bakım hizmetleri; özel hayata saygı, devletin sorumlulukları ve insan hakları açısından dengenin sağlanmış olduğunun en önemli göstergesidir. Neredeyse 25 yıl öncesine kadar, sosyal politika düzenlemeleri içinde sosyal bakım ve bakım işi konusunun ihmal edildiği görülmektedir. Ancak, geçmişin tersine, cinsiyete dayalı ilişkiler, aile yapısının değişmesi ve işgücü piyasasının gelişmesi gibi önemli sosyal sorunlarla yakından ilişkili olarak, çağdaş toplumun en temel unsurlarından biri olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Günümüzde sosyal bakım, bakım hizmetlerinin sağlanmasında refah devletinin de temel sorumluluğu olduğu kabul edilmektedir⁹. Gerçekten son yıllarda, özellikle yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte artan akademik araştırma ve uygulamalar, “bakım” konusundaki farkındalığı artırmıştır. Bu konuya ilişkin gelişen yeni

⁵ Anneli Anttonen et al., a.g.e. pp. 12-14.

⁶ Oğlak, a.g.e, s. 12.

⁷ Sema Oğlak, “Evde Bakımın İhmal Edilen Boyutu: Sosyal Bakım”, *Türkiye Klinikleri Journal Public Health Nursing, Special Topics*, 2016, 2 (3), ss. 32-37.

⁸ Oğlak, 2016, a.g.e., s.33.

⁹ Oğlak, 2016, a.g.e., s. 33.

yaklaşımlarla, sosyal politika dzenlemeleri içinde profesyonel bakım (formal) ve aile bireyi bakımı (informal bakım) konusuna geniş yer verilmeye ve ailenin bakımının önemi ve ekonomiye katkısı üzerinde durulmaya bařlanmıřtır¹⁰.

Aile Bireylerinin Yaşlının Sosyal Bakımdaki Yeri

Bilindiği gibi, yaşlının uzun süreli bakımı geleneksel olarak aile bireyleri ve özellikle de kadınlar tarafından verilen bir bakım hizmetidir. Aile bakımı; aile bireyleri, yakınları veya komşuların çoğu kez para karşılığı olmayan, gönüllü olarak vermiş oldukları bakım hizmetlerini kapsamaktadır. Avrupa Birliği, aile bireylerinin ve gönüllü kuruluşların (ST) sunmuş olduğu bakımı, uzun süreli bakımın sürdürülebilirliği için temel ve vazgeçilmez bir faktör olarak deđerlendirmektedir¹¹⁻¹². Buna karşılık, yaşlının bakım sorumluluğunu üstlenen aile bireyleri, genel olarak bakım alanındaki bilgi/beceri yönünden yetersiz ve sosyo-ekonomik destekten yoksun bir işgücü grubudur ve çoğu kez gölge işgücü olarak deđerlendirilmektedir¹³⁻¹⁴.

Genel olarak bakıldığında, dünyada aile bireylerinin bakımı hl oldukça önemli düzeydedir. Örneğin, İngiltere ve Kuzey İrlanda'da her beş kişiden biri, Almanya'da her on kişiden biri bakım hizmeti vermektedir. ABD'de, uzun süreli bakım hizmetlerinin %80'den fazlası aile yeleri tarafından verilmektedir¹⁵. Bir başka çalışmada da, ABD'de, 50 yaş üstündeki bireylerin her beş kişiden biri yaşlının bakımını aile bireyi olarak üstlendiği belirtilmektedir¹⁶. Avusturalya'da da, her sekiz kişiden biri ve haftada ortalama 13 saat bakım hizmeti vermektedir¹⁷. Kanada'da da, yaşlının bakımının çoğunlukla eşler tarafından üstlenildiği, toplam aile bireyi sayısının 6.1 milyon ve haftada ortalama bakımın 16 saat olduğu belirtilmektedir¹⁸⁻¹⁹.

¹⁰ Anneli Anttonen, et al., a.g.e.

¹¹ Judy Triantafillou, et al., "Informal care in the long-term care system", *European Overview Paper*. Interlinks. Athens/Vienna, 2011, p. 4-18.

¹² Rie Fujisawa, Francesca Colombo, "The Long-Term Care Workforce: Overview and Strategies to Adapt Supply to a Growing Demand", *OECD Health Working Papers*, No. 44. OECD publishing. 2009, p. 15.

¹³ Ann Bookman, Mona Harrington, "Family Caregivers: A Shadow Workforce in the Geriatric Health Care System?", *Journal of Health Politics, Policy and Law*, 2007, 32, (6): pp. 1005-1041.

¹⁴ Ann Bookman, Mona Harrington, a.g.m. pp. 1005-1041.

¹⁵ Laura N Gitlin, et al., "Enhancing Quality of Life of Families Who Use Adult Day Services: Short- and Long-Term Effects of the Adult Day Services Plus Program", *The Gerontologist*, 2006, (46), 5: 630-639.

¹⁶ National Alliance for Caregiving, *Caregiving in the U.S. 2009, National Alliance for Caregiving*, 2009, http://www.caregiving.org/data/Caregiving_in_the_US_2009_full_report.pdf, Erişim: 24.03.2016.

¹⁷ Deloitte Access Economics, "Economics The economic value of informal care in Australia in 2015", *Carers Australia*, 2015, <http://www.carersaustralia.com.au/storage/access-economics-report-2015.pdf> Erişim: 12.03.2016.

¹⁸ Nicole F. Bernier, "The real costs of informal caregiving in Canada", 2015,

Bakım politikaları açısından gündemde olan konularının başında, aile bireyi arzının, artan bakıma muhtaç bireylerin talebi ile kıyaslandığında yetersiz kalmasının yarattığı kaygılar gelmektedir. Örneğin, Deloitte Access Economics araştırma bulguları (2015), Avusturalya'da gelecek 10 yılda, bakım ihtiyacının dikkate değer bir biçimde artacağı, ancak mevcut arzın, bakım talebinin ancak yarısını karşılayabilecek düzeyde kalacağını göstermektedir²⁰.

Kuşkusuz ki, 65 yaş üstündekilerin nüfus içindeki oranının artışı, kadınların çalışma hayatında daha fazla yer almaları, aile yapısının küçülmesi, yüksek boşanma oranları, çocuksuz aile sayısının artması ve tek ebeveynli aile yaşamı; aile bireyinin bakım rolünün azalmasını etkileyen faktörlerdir. Dahası, kuşaklararası dayanışma duygusunun azalması da aile bakımı içinde yer alan arkadaş, komşuların bakımında da azalmalara neden olacağı öngörülmektedir²¹. Bu nedenle, aile bireylerinin yaşının bakımında arzu edilen desteği sağlamadaki güçlükler her geçen gün daha fazla gündeme getirilmektedir.

Aile Bakım Hizmetinin Değeri

Aile bireylerinin bakımının; bakıma muhtaç yaşlı ve engelli bireylere sağlanan toplam bakım hizmetleri içinde çok önemli bir yere sahip olmasına karşın aile bakımının sağladığı ekonomik katkısı ve değeri çoğu kez göz ardı edilmektedir. Çünkü, aile bireylerinin vermiş olduğu bakımının değerlendirilmesinde özellikle yalnızca bakım ile geçirilen sürenin dikkate alındığı ve ekonomik değeri üzerine çok fazla çalışma yapılmadığı görülmektedir²². Bu durum, yaşının bakımının ailenin temel sorumluluğunun bir gereği olarak değerlendirilse de, ekonomik karşılığının ortaya konulması, ailenin bakımının topluma katkısının görünürlüğü açısından önemli görünmektedir.

Aile bakımının ekonomik değerini anlamak açısından fırsat maliyetini tahmin etmek, sosyal politika penceresinden bakıldığında çok önemlidir. Fırsat maliyeti, bilindiği gibi, herhangi bir alternatifin seçilmesinden dolayı, seçilmeyen diğer seçenekten vazgeçilmesidir²³. Bir başka anlatımla, herhangi bir mal/hizmetin üretimini sağlamak için başka bir üretimden vazgeçilmesi; feragatta bulunulması gereken mal/hizmet ve/veya kazanç miktarıdır. Dahası,

<http://policyoptions.irpp.org/2015/06/05/the-real-costs-of-informal-caregiving/>.

Erişim: 18.03.2016.

¹⁹ Amalavoyal V. Chari...et al, a.g.e., pp. 871-882.

²⁰ Deloitte Access Economics, a.g.m.

²¹ Deloitte Access Economics, a.g.m.

²² Bernard van Den, et al., "The economic value of informal care: a study of informal caregivers' and patients' willingness to pay and willingness to accept for informal care", *Health Economics*, 2005, 14, pp. 363-376.

²³ Recep Güneş. (1997). Fırsat Maliyeti ve Fırsat Maliyetinin Yönetim Kararlarında Kullanılması, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı 2, Güz, ss. 77-94.

ekonomik bir seçim yapılırken vazgeçilmek zorunda kalınan ikinci en iyi alternatiftir²⁴. Bakım hizmeti verenler için fırsat maliyeti ise, bakım hizmeti vermeleri nedeniyle çalışma hayatından vazgeçmeleri ya da kısmi süreli çalışmak zorunda kalmaları ve buna bağlı olarak azalan geliri ifade etmektedir. Ailenin bakımı açısından bakıldığında, zamanın fırsat maliyeti hesaplanmasında, bakım için harcanan süre, en temel göstergelerden biridir. Bu bakımdan, bakımın sağlanmasının sonucu olarak feragat edilen aktivitenin ekonomik değeri, aile bakımının desteklenmesinin fiyatı olarak düşünülebilir²⁵. Aile bakımı çoğunlukla çalışma çağındaki nüfus tarafından verildiği için bakımın ekonomik değeri daha fazla öne çıkmaktadır²⁶. Sözgelimi, ABD’de bakım kurumlarındaki bakım hizmeti için yıllık 211 milyar dolar harcandığı tahmin edilirken, aile bireylerinin vermiş olduğu bakım hizmetinin fırsat maliyetinin yılda 522 milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir²⁷⁻²⁸. Başka bir ifadeyle, ABD, aile bireylerinin verdiği bakımın ekonomik karşılığını tümüyle üstlenecek olması durumunda ulusal sağlık hizmetleri bütçesi içinden yaklaşık olarak %24 pay ayırmak zorunda kalacaktır²⁹. Avusturalya’da, aile bakımının ekonomik değerinin, yıllık 60.3 milyar dolar olduğu³⁰; Kanada’da da, 45 yaş ve üstündeki aile bireylerine ödeme yapması durumunda yıllık 25 milyar dolar kaynak ayırması gerekeceği ifade edilmektedir³¹.

Hiç kuşkusuz, aile bireyi bakıcılarının bakım verme yükümlülükleri nedeniyle işyerindeki verimlilikleri de önemli ölçüde olumsuz yönde etkilenmektedir. Kanada’da, verimlilik kaybının her hafta için 2.2 milyon saat olduğu ve bir yılda verimlilik kaybının ortalama 1.3 milyar dolar olduğu rapor edilmektedir³². Yaşlı nüfus ve bakıma muhtaçlığın artmasıyla birlikte aile bireylerinin bakım maliyetinin gelecek 20 yılda daha da artacağı tahmin edilmektedir³³. Örneğin, ABD’de, bakım hizmeti verenlerle ve bakım hizmeti verirken aynı zamanda bir işe sahip olanların %70’inin; bakım verme

²⁴ Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimi Platformu[KEİG], **Kadın Emeği ve İstihdamına İlişkin Bilgi Notları**, Kadın Emeği ve İstihdam Girişimi (KEİG), Hazal Matbaa, İstanbul.

²⁵ Amalavoyal V. Chari, et al., a.g.e. pp. 871-882.

²⁶ Amalavoyal V. Chari, et al., “The Opportunity Costs of Informal Elder-Care in the United States: New Estimates from the American Time Use Survey”, **Health Services Research**, 2015, pp. 871-882.

²⁷ Amalavoyal V Chari, et al., a.g.e. pp. 871-882.

²⁸ Peter S Arno, “Economic Value of Informal Caregiving”, **Care Coordination and the Caregiving Forum**, Dept. of Veterans Affairs, NIH, Bethesda, MD, 2006, January 25-27.

²⁹ Rie Fujisawa, Francesca Colombo, “The Long-Term Care Workforce: Overview and Strategies to Adapt Supply to a Growing Demand”, **OECD Health Working Papers**, No. 44, OECD publishing, 2009, p.15.

³⁰ Deloitte Access Economics, a.g.m.

³¹ Nicole F. Bernier, “The real costs of informal caregiving in Canada”, 2015.

<http://policyoptions.irpp.org/2015/06/05/the-real-costs-of-informal-caregiving/>.

Erişim: 18.03.2016

³² Nicole F. Bernier, a.g.e.

³³ Nicole F. Bernier, a.g.e.

sorumlulukları ile ilgili olarak işe geç gittiği, bakım hizmeti nedeniyle işten erken çıktığı, hiç gitmediği ve/veya izin aldığı; %20'sinin ise, bakım hizmeti vermek zorunda olmaları nedeniyle işinden ayrılmak zorunda olduğu görülmüştür³⁴. Kanada'da aile bireylerinin birçoğu, bakım hizmetini verebilmek için ya işinden ayrılmakta ya da esnek çalışma programını tercih etmektedirler³⁵⁻³⁶.

Aile bakımının ekonomik değerinin ortaya konulmasında ülkelerin GSMH içindeki payı önemli bir göstergedir. Tablo 1'de, aile bakımının ekonomik değerinin GSMH içindeki payları yer almaktadır. Buna göre, İngiltere %7.4 ile en yüksek ekonomik katkı sağlarken, Yeni Zelanda %5 ile ikinci ve Fransa %0.3 ve Kanada %1.9 ile en düşük değere sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 1: Aile Bakımının Parasal Değerinin GSMH İçindeki Yeri

ÜLKE	YIL	GSMH içindeki % payı
Fransa	2011	0.3
Kanada	2009	1.9
ABD	2009	3.2
Avustralya	2015	3.8
İngiltere	2011	7.4
Yeni Zelanda	2013	5.0

Kaynak: Deloitte Access Economics, *Economics The economic value of informal care in Australia in 2015*, s.18.

Bakımda Devletin Rolü

Bakımda ailenin rolünün yukarıda sayılan nedenlerle giderek azalması, toplum ve devlet programları açısından önemli bir baskı unsuru olacağı kaçınılmazdır. Bakım hizmetlerinin güçlüğünün yanısıra toplumsal statü konusundaki olumsuz algılar bakımda aile bireylerinin rolünü azaltan önemli bir unsurdur. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) de, aile bireyi veya ücretsiz bakım veya formal (profesyonel) olmasına bakılmaksızın, bakım verme işinin,

³⁴ National Alliance for Caregiving, Caregiving in the U.S. 2009, National Alliance for Caregiving, http://www.caregiving.org/data/Caregiving_in_the_US_2009_full_report.pdf Erişim: 24.03.2016

³⁵ Nicole F. Bernier, a.g.e.

³⁶ Amalavoyal V. Chari, et al, a.g.e., pp. 871-882.

ekonomik güvence, kabul görme ve toplumsal saygınlığı olan iş veya meslek olarak kabul görülmesi gerektiğini savunmaktadır³⁷.

Yaşlı nüfus ve bakım sorunları ile karşılaşan gelişmiş ülkeler bakım yükünün, ekonomik ve sosyal nedenlerle altından kalkamayacak boyutlara ulaşacağını öngördüklerinden, ailenin bakımının desteklenmesini hedef alan yasal düzenlemelere sosyal politikaları içinde daha fazla yer vermeye başlamışlardır³⁸⁻³⁹. Bu nedenle birçok OECD ülkesinde, bakım hizmeti veren aile bireylerinin haklarını gözeten, sosyal ve ekonomik avantajlarla bakım yükünü hafifleten çeşitli uygulamalara yer verilmektedir. Sözgelimi; bakım parası ödeneği (Almanya, Avusturya, İngiltere, Hollanda), ücretli bakım izni (Almanya, Belçika), esnek çalışma saatleri düzenlemeleri (Avustralya, ABD, Hollanda), geçici süreli bakım (Avusturya, Danimarka, Almanya), emeklilik hakkı (Almanya), danışmanlık-egitim hizmetlerinin (İsveç) yanısıra, uzaktan evde iletişim teknolojileri çözümleri yaygın olarak kullanılmaktadır⁴⁰⁻⁴¹⁻⁴²⁻⁴³. Diğer yandan, aile bireylerinin bakım sorumluluğunun devam etmesini sağlamak amacıyla, resmi çalışma saatlerinde değişikliğe gidilmekte; esnek çalışma, yarı zamanlı çalışma ve bakım sorumluluğu nedeniyle işten ayrılanlara işe yeniden dönme güvencesi sağlanması gibi uygulamalara yer verilmektedir⁴⁴.

Türkiye’de Aile Bakımı

Türkiye’de son yıllardaki ekonomik büyüme, kentleşme ve eğitim düzeyinin artması önemli bir sosyal dönüşüm sürecinin yaşanmasına neden olmuştur. Tüm bu değişimler kuşkusuz ki, aile yapısında (geniş aileden çekirdek aileye dönüşüm) da oldukça hızlı değişimlerin yaşanması sonucunu doğurmuştur. Ülkemizde son 15 yıldan bu yana nüfus artış hızındaki ve

³⁷ Hurst Jeremy...et al., “Trends in Long-Term Care in OECD Countries: Evidence from Recent OECD Studies and Preliminary Findings from a Study of 19 Countries”, **AARP International Long-Term Care**, Washington DC, October 22, 2003.

³⁸ World Health Organization, **Current and Future Long-Term Care Needs**, www.who.int/ncd/Long-term-care, 2002, Erişim; 12.05.2005.

³⁹ Yves Jorens, et al., “Coordination of Long-term Care Benefits -Current situation and future prospects”, **Think Tank Report 2011**, Training and Reporting on European Social Security Project DG EMPL/B/4 - VC/ 2010/0436. Ghent University, Department of Social Law, 2011, pp. 9-145.

⁴⁰ Judy Triantafillou, et al., “Informal care in the long-term care system”, **European Overview Paper**, Interlinks, Athens/Vienna, 2011, p.4-18.

⁴¹ Lipszyc B, Sail E, Xavier A. Long-Term Care: Need, Use and Expenditure in the EU-27. **Economic Papers 469**. 2012. European Commission Directorate-General for Economic and financial Affairs Publication. Brussels, Belgium, pp. 7-35.

⁴² Hieda T. Comparative Political Economy of Long-Term Care for Elderly People: Political Logic of Universalistic Social Care Policy Development. **Social Policy & Administration**; 2012, 46, 3, pp. 258-279.

⁴³ Fujisawa R, Colombo F. The Long-Term Care Workforce: Overview and Strategies to Adapt Supply to a Growing Demand. **OECD Health Working Papers**; 2009. No. 44. OECD publishing. p.14-20.

⁴⁴ Nicole F. Bernier, *a.g.e.*

evlenme oranındaki azalma ile boşanma oranlarında artış yönündeki değişimler⁴⁵, aile yapısında önemli dönüşümler olduğunun açık kanıtlarıdır. Bunun yanı sıra, Türkiye’de bölgesel, sosyo-ekonomik düzey, eğitim ve diğer bazı değişkenlere göre farklılaşan aile yapıları ve aile ilişkilerinin olduğu da tartışmasız bir gerçektir⁴⁶. Sözgelimi, ülkenin doğu ve güney doğu bölgelerinde yaşlının topludaki yeri ve saygınlığı ile bakımı konusunda ortaya konulan genel eğilimde batı bölgelerine göre ciddi farklılıklar sözkonusudur.

Aile yapılarının ve dinamiklerinin değişmesine rağmen Türkiye’de bakıma muhtaç yaşlı, engelli ve hasta bireylerin bakımları halihazırda büyük ölçüde aile içinde ya da birinci derece akrabalar tarafından yapılmakta ve bakımda kadınların rolü (%94) oldukça yüksek oranda seyretmektedir⁴⁷⁻⁴⁸⁻⁴⁹.

2011 yılındaki Aile Yapısı Araştırması (TAYA) sonucuna göre, Türkiye’de bakıma muhtaç yaşlı oranı % 6,3 iken bakıma muhtaç hasta oranı %8 civarındadır⁵⁰⁻⁵¹⁻⁵². Sözkonusu araştırmaya göre, bakıma muhtaç engellilere verilen bakımda eşlerin ve annelerin ön planda olduğu (%28) görülmektedir⁵³⁻⁵⁴. Buna karşın, bakıma muhtaç yaşlıların bakımında ise öncelikle gelinler (%27,8) ve eşler (%26,6) yer almaktadır. Genel bir değerlendirme ile bakıma muhtaç hasta ve engelliye bakım, öncelikle eşler ve anneler tarafından verilirken, yaşlının bakımında gelinler daha fazla öne çıkmaktadır. Başka açıdan değerlendirildiğinde ise, çekirdek ailelerde hasta ve yaşlılara büyük oranda eşleri bakarken (%62), geniş ailelerde ise gelinlerin (%41) daha etkin rol üstlendiği söylenebilir⁵⁵. Aile ve Sosyal Politikalar

⁴⁵ TÜİK, Evlenme ve Boşanma İstatistikleri 2016, Haber Bülteni, 2017, Sayı 24642.

⁴⁶ Fatma Umut Beşpınar, “Toplumsal Cinsiyet ve Aile”, **Türkiye Aile Yapısı Araştırması: Tespitler, Öneriler**, Editör (Turğut M, Feyzioğlu S), Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Araştırma ve Sosyal Politika Serisi 07, 2014, 1. Basım, Çizge Tanıtım ve Kırtasiye Ltd. Şti, İstanbul. s.211

⁴⁷ Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB), “Bakıma Muhtaç Özürlülerin Tespiti ve Bakım Hizmeti Esaslarının Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik”, 30.07.2006 tarih 26244 sayılı RG. www.eyh.aile.gov.tr

⁴⁸ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, **Türkiye’de Aile Yapısı Araştırması 2011**, ASPB, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2011, Afşaroğlu Matbaası, Ankara.

⁴⁹ Fatma Umut Beşpınar, “Toplumsal Cinsiyet ve Aile”, **Türkiye Aile Yapısı Araştırması: Tespitler, Öneriler**. Editör (Turğut M, Feyzioğlu S), Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Araştırma ve Sosyal Politika Serisi 07, 2014, Çizge Tanıtım ve Kırtasiye Ltd. Şti, İstanbul, s. 211.

⁵⁰ Beşpınar, a.g.e. ss. 242-243.

⁵¹ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, **Türkiye’de Aile Yapısı Araştırması 2011**. ASPB, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2011, Afşaroğlu Matbaası: Ankara, s.358.

⁵² Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, **Türkiye Aile Yapısı Araştırması TAYA 2011**. (Editör, Turğut M). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Araştırma ve Sosyal Politika Serisi 04. 2014b. Gözden Geçirilmiş İkinci Basım, Uzerler Matbaacılık: Ankara, s.117.

⁵³ Beşpınar, a.g.e., ss. 242-243

⁵⁴ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2014b, a.g.e. s.117.

⁵⁵ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2014b, a.g.e. s.117.

Bakanlığı bünyesinde çeşitli zaman aralıklarında yinelenen Aile Yapısı Araştırma sonuçları ve diğer yaşlılıkla ilgili yapılmış araştırmalarda da; yaşlıların, oğlu ya da kızının bakım ve gözetiminde olmayı tercih ettiklerini göstermektedir⁵⁶⁻⁵⁷⁻⁵⁸⁻⁵⁹.

Sayfa/Page | 82

İGÜ Sos. Bil. Derg.,
4 (2), 2017,
ss. 73-87.

Türkiye’de, yaşlı bakımında profesyonel bakım hizmetinden (ücretli) yararlanma oranı ise, %1,5 gibi oldukça düşük orandadır. Kentlerde bu oran %2.3 iken kırsal bölgelerde %0.5 düzeyindedir⁶⁰. Diğer taraftan, sosyo-ekonomik düzeyi düşük gruplarda yaşlının bakımında ailenin daha fazla öne çıkarken, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan gruplarda kurum bakımının daha fazla tercih edildiği görülmektedir⁶¹⁻⁶²⁻⁶³.

Türkiye’de aile bakımının desteklenmesi amacıyla, 2006 yılında “*Bakıma Muhtaç Özürlülerin Tespiti ve Bakım Hizmeti Esaslarının Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik*” ile yaşlı, engelli bakıma muhtaç bireylerin evde bakımında bakım parası uygulaması yürürlüğe girmiştir. Bu uygulamanın en temel amaçlarından biri de yaşlı veya engelli bakıma muhtaç bireylerin evde bakımının aile bireyleri tarafından yerine getirilmesinin sağlanmasının yanı sıra, bakım hizmeti veren aile bireyelerine ekonomik destek sağlanması yönündedir⁶⁴. Gerçekten de, Kalkınma Bakanlığı, Yaşlanma Özel İhtisas Komisyonu Raporu’na (2012) göre, yaşlı aile bireyelerine bakan kişilere yardım etmek için devletin bakım hizmeti için ekonomik destek ve esnek çalışma saatlerine izin verilmesi gibi seçeneklerin daha fazla kabul gördüğünü göstermektedir⁶⁵.

Diğer yandan, ülkemizde, ulusal düzeyde yaşlının bakımını üstlenen aile bireyelerin karşılaştıkları güçlükler ve çözüm önerileri yönünden yapılmış çok sayıda çalışma bulunmasına karşın⁶⁶⁻⁶⁷⁻⁶⁸⁻⁶⁹ aile bakımının ekonomik değerini

⁵⁶ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, **Aile Yapısı Araştırması TAYA 2006**. (Ed. M. Turđut), Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Araştırma ve Sosyal Politika Serisi 01, 2014a, Gözden Geçirilmiş İkinci Basım, Uzerler Matbaacılık: Ankara, s.190.

⁵⁷ Beşpınar, a.g.e. s.242-243

⁵⁸ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2011, a.g.e. s.358.

⁵⁹ Mehmet Ali Eryurt, “Türkiye’de Yaşlı Nüfus ve Yaşlılık Dönemiyle ilgili Yaşam Tercihleri”, **Türkiye Aile Yapısı Araştırması: Tespitler, Öneriler**, Editör (M. Turđut, S. Feyzioğlu), Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Araştırma ve Sosyal Politika Serisi 07, 2014, Çizge Tanıtım ve Kirtasiye Ltd. Şti, İstanbul.

⁶⁰ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2011, a.g.e. s.360.

⁶¹ Beşpınar, a.g.e.

⁶² Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2011, a.g.e. s.358.

⁶³ Mehmet Ali Eryurt, a.g.e. s.103.

⁶⁴ Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB), a.g.y.

⁶⁵ T.C Kalkınma Bakanlığı, **Yaşlanma Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018. K, 2014, Kalkınma Bakanlığı Yayınları No.2900, Ankara, s. 41.

⁶⁶ Fatma Çetinkaya, Ayfer Karadakovan, “Demanslı Hastaya Bakım Verenlerin Bakım Yükünün İncelenmesi”, **Turkish Journal of Geriatrics**, 2012, 15 (2) pp.171-178.

ortaya koyan araştırmaların kısıtlılığı, Türkiye'deki bakımın ekonomik yönünü tam anlamıyla anlamamıza engel oluşturmaktadır. Bu nedenle, aile bireylerinin vermiş olduğu bakım hizmetlerinin toplumsal ve ekonomik karşılığı konusunda değerlendirme yapmada yetersiz kalınmakta, ekonomik değeri anlamında gelişmiş ülkelerin verileri doğrultusunda yorum yapabilme durumu sözkonusu olabilmektedir. Ancak, sosyal politikaların oluşturulmasında ülkelerin ekonomileri kadar gelenekleri, tarihsel geçmişleri, toplumsal örf ve adetlerinin bakımın ekonomik değerini artırmada ve azaltmada etkili olabileceği gözden uzak tutulmamalıdır.

Sonuç

Yaşlanma ve onun getirdiği bakım ihtiyacının karşılanması öncelikle aile bireylerinin görevi olarak kabul edilmektedir. Aile bireylerinin vermiş olduğu bakım, uzun süreli bakımda en büyük kaynaktır ve devlet ile topluma önemli ölçüde dolaylı ekonomik katkı sağlamaktadır. Ancak, yakın gelecekte aile yapısının değişmesi, göç ve doğurganlık oranlarının azalmasıyla birlikte aile bakımının sürdürülebilirliğinde sorunlar yaşanması kaçınılmaz olacaktır.

Sosyal ve demografik gelişmeler sonucunda aile yapısında yaşanan değişim ve bakım rolünün azalması, yaşlıların bakımında aile bireylerinin kamusal hizmet desteğine olan ihtiyacı daha fazla öne çıkarmaktadır. Ailenin bakımının desteklenmesinde gereken adımların atılmaması, durumunda uzun vadede, sosyal yardım ve hizmetlerde ülkelerin kamu bütçesi üzerindeki baskıları inanılmaz artıracaktır. Bu bağlamda, ailenin bakım sorumluluğunun sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için ciddi destek programlarına ihtiyaç duyulmakta ve bu programların planlanması için de aile bakımının ekonomik katkısını ortaya koyan çalışmalar yapılması gerekmektedir. Diğer yandan, ailenin bakımının görünürlüğünü sağlayacak insan onuruna yakışır iş, ücretsiz izin, işe geri dönme güvencesi gibi destek sistemlerin hayata geçirilmesi ivedilikle ele alınması gereken konular arasındadır. Ayrıca, aile bireylerinin destekleyici önlemlerle (danışmanlık, eğitim, bakım parası uygulamaları vb.) varlıklarının ve emeklerinin görünürlüğünü sağlamak, ülkelerin güçlü bir sosyal koruma politikaları ile mümkün olabilecektir.

⁶⁷ Mukadder Mollaoğlu, vd., "İnmeli Hasta Bakım Vericilerinde Bakım Yükü ve Etkileyen Faktörler", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 2011, 4 (3) pp. 125-130.

⁶⁸ Özlem Küçükçüçlü, vd., "Bakım verenlerin yükü envanterinin Türk toplumu için geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi", *Journal of Neurological Sciences*, 2009, 26(1), ss. 60-73.

⁶⁹ Nadiye Özer, vd., "Hastaların kendilerini bakım veren yakınlarına yük olarak hissetme durumları" *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 2006, 9(4), ss. 31-37.

KAYNAKÇA

KITAPLAR:

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, **Aile Yapısı Araştırması TAYA 2006**, (Editör, Turđut M). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Araştırma ve Sosyal Politika Serisi 01. Gözden Geçirilmiş İkinci Basım, Uzerler Matbaacılık, Ankara, 2014a.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, **Türkiye Aile Yapısı Araştırması TAYA 2011**, Editör, Turđut M, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Araştırma ve Sosyal Politika Serisi 04, Gözden Geçirilmiş İkinci Basım, Uzerler Matbaacılık, Ankara, 2014b.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, **Türkiye’de Aile Yapısı Araştırması 2011**, ASPB, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Afşaroğlu Matbaası, Ankara, 2011.

ANTTONEN, Anneli...et al., **The Young, the Old and The State, Social Care Systems in Five Industrial Nations**, Edited by; A. Anttonen, J.Baldock, J. Sipila, Edward Elgar Publishing Limited.UK, 2003.

BEŞPINAR, Fatma Umut, “Toplumsal Cinsiyet ve Aile”, **Türkiye Aile Yapısı Araştırması: Tespitler, Öneriler**, Editör (Turđut M, Feyzioğlu S), Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Araştırma ve Sosyal Politika Serisi 07, 1.Basım, Çizge Tanıtım ve Kırtasiye Ltd. Şti, İstanbul, 2014.

ERYURT, Mehmet Ali, “Türkiye’de Yaşlı Nüfus ve Yaşlılık Dönemiyle ilgili Yaşam Tercihleri”, **Türkiye Aile Yapısı Araştırması: Tespitler, Öneriler**, Editör (Turđut M, Feyzioğlu S). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Araştırma ve Sosyal Politika Serisi 07, 1.Basım, Çizge Tanıtım ve Kırtasiye Ltd. Şti, İstanbul, 2014.

Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimi Platformu [KEİG], **Kadın Emeği ve İstihdamına İlişkin Bilgi Notları**, Kadın Emeği ve İstihdam Girişimi (KEİG), Hazal Matbaa, İstanbul, 2015.

OğLAK, Sema, **Evde Bakım Hizmetleri ve Bakım Sigortası (Ülke Örnekleri ve Türkiye)**, İskenderun Belediyesi Kültür Yayınları, Ofset Matbaacılık, 2.Basım, İskenderun, 2008.

TATE, Lenore, BRENNAN Cynthia M, **Adult Day Care: A Practical Guidebook and Manual**, The Haworth Pres, Inc. 1998.

DERGİLER:

BOOKMAN, Ann, Mona HARRINGTON, “Family Caregivers: A Shadow Workforce in the Geriatric Health Care System?”, **Journal of Health Politics, Policy and Law**, 2007, 32, (6): pp. 1005-1041.

ÇETİNKAYA, Fatma, Ayfer KARADAKOVAN, "Demanslı Hastaya Bakım Verenlerin Bakım Yükünün İncelenmesi", *Turkish Journal of Geriatrics*, 2012, 15 (2) pp.171-178.

CHARI, Amalavoyal V. ...et al., "The Opportunity Costs of Informal Elder-Care in the United States: New Estimates from the American Time Use Survey", *Health Services Research*, 2015. pp. 871-882.

HIEDA, T, "Comparative Political Economy of Long-Term Care for Elderly People: Political Logic of Universalistic Social Care Policy Development", *Social Policy & Administration*, 2012, 46. 3. p.258-279.

GITLIN, Laura N. et al., "Enhancing Quality of Life of Families Who Use Adult Day Services: Short- and Long-Term Effects of the Adult Day Services Plus Program", *The Gerontologist*, 2006, (46), 5: 630-639.

GÜNEŞ, Recep, "Fırsat Maliyeti ve Fırsat Maliyetinin Yönetim Kararlarında Kullanılması", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1997, Sayı 2, Güz,s.77-94.

KÜÇÜKGÜÇLÜ, Özlem... vd., "Bakım verenlerin yükü envanterinin Türk toplumu için geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi", *Journal of Neurological Sciences*, 2009, 26(1), 60-73.

MOLLAOĞLU, Mukadder... vd., "İnmeli Hasta Bakım Vericilerinde Bakım Yükü ve Etkileyen Faktörler", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 2011, 4 (3) pp.125-130.

OĞLAK, Sema, "Evde Bakımın İhmal Edilen Boyutu: Sosyal Bakım", *Türkiye Klinikleri Journal Public Health Nursing. Special Topics*, 2016, 2(3), ss. 32-37.

ÖZER, Nadiye... vd., "Hastaların kendilerini bakım veren yakınlarına yük olarak hissetme durumları", *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 2006, 9(4), ss. 31-37.

van DEN, Bernard et al., "The economic value of informal care: a study of informal caregivers' and patients' willingness to pay and willingness to accept for informal care", *Health Economics*, 2005, 14: pp.363-376.

RAPORLAR:

ARNO Peter S, "Economic Value of Informal Caregiving", *Care Coordination and the Caregiving Forum*, Dept. of Veterans Affairs, NIH, Bethesda, MD, 2006, January 25-27.

FUJISAWA, Rie, Francesca COLOMBO, "The Long-Term Care Workforce: Overview and Strategies to Adapt Supply to a Growing Demand", *OECD Health Working Papers*, No. 44. OECD Publishing, 2009.

HURST, Jeremy... et al., "Trends in Long-Term Care in OECD Countries: Evidence from Recent OECD Studies and Preliminary Findings from a Study of 19 Countries", **AARP International Long-Term Care**, Washington DC, October 22, 2003.

JORENS, Yves... et al., "Coordination of Long-term Care Benefits-Current situation and future prospects", **Think Tank Report 2011**, Training and Reporting on European Social Security Project DG EMPL/B/4 - VC/2010/0436. Ghent University, Department of Social Law. 2011, pp. 9-145.

LIPSZYC, B, E. SAIL A. XAVIER, "Long-Term Care: Need, Use and Expenditure in the EU-27", **Economic Papers 469**, European Commission Directorate-General for Economic and financial Affairs Publication. Brussels, Belgium. 2012, p.7-35.

TRIANAFILLOU, Judy... et al., "Informal care in the long-term care system", **European Overview Paper**, Interlinks, Athens/Vienna, 2011.

İNTERNET KAYNAKLARI

Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB). "Bakıma Muhtaç Özürlülerin Tespiti ve Bakım Hizmeti Esaslarının Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik" 3 0.07.2006 tarih 26244sayılı RG. www.eyh.aile.gov.tr

BERNIER, Nicole F., "The real costs of informal caregiving in Canada", 2015. <http://policyoptions.irpp.org/2015/06/05/the-real-costs-of-informal-caregiving/>. Erişim: 18.03.2016.

Deloitte Access Economics, "Economics The economic value of informal care in Australia in 2015", **Carers Australia**, 2015, <http://www.carersaustralia.com.au/storage/access-economics-report-2015.pdf> Erişim: 12.03.2016

National Alliance for Caregiving, **Caregiving in the U.S. 2009, National Alliance for Caregiving**, 2009, http://www.caregiving.org/data/Caregiving_in_the_US_2009_full_report.pdf, Erişim: 24.03.2016

World Health Organization, **Current and Future Long-Term Care Needs**, www.who.int/ncd/Long-term-care, 2002. Erişim; 12.05.2005

Summary

Elderly population is gradually increasing across the world, which in turn has resulted care need and challenges of elderly. Ageing societies, together with pressures to restrain the growth of public expenditure, have led to policymakers

stressing the importance of the family, friends and neighbours as having an important part to play in the care of the frail elderly.

This paper reviews the informal care costs for older people, considers the impact of caregiving on caregivers and tries to estimate the economic value of informal care and the costs that having to devote time to care imposes on the economy. On this basis, it seeks to place a value on the input provided by informal caregivers. It also tries to assess costs to the economy of reliance on informal care costs that should be set against the savings made from the absence of public provision.

Informal care mainly provided by family members generally ranks first for elderly. Traditional attitude of family members for elderly have played important role, which contributes substantively to the national economy. Additionally, informal care are often classified as unidentified works. Around the world all the developed and developing countries are now facing more complicated and different issues related to elderly dependent on others and how to train families on this matter than they used to do. Family members responsible for informal care of elderly are generally short of ability and knowledge and loss of support. They are not evaluated as work force. However, it must be noted that intense attempts have recently been made to support the importance and sustainability of informal care.

Predicting the opportunity cost of informal care takes precedence in view of social policy. Care for elderly in the institutional settings of the USA costs presumably 211 billion dollars annually; however, it is expected that opportunity cost as a result of informal care is about 522 billion dollars. It is expected in Australia that the economic value of informal care is annually 60.3 billion Australian dollars. In Canada it is alleged that if the state had to support those over 45 years old responsible for informal care, that would cost the state as much as 25 billion dollars annually. Furthermore cost value of informal care plays a great role in the GDP of countries. For instance, it is pointed out that the rate in GDP is %7.4, %5, and %3.8 in the UK, New Zealand and Australia, respectively. In Turkey there is no national study regarding of the cost value of informal care for elderly.

Unpaid informal care encompasses significantly in the long-term care for elder people and contributes invisibly to the state economy and the society. On the other hand reshaping of the core family, women involved more in working life, emigration and low fertility rate conversely affect the sustainability of informal care. Therefore, it is important that support systems such as decent work, unpaid leave, assurance of returning back to work should be provided to make visibility of informal care clear.